

Advies van 20 november 2020
inzake een ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF)

A. Inleiding

1. De heer David CLARINVAL, federaal Minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing, heeft op datum van 6 november 2020 de Hoge Raad aangeschreven met het verzoek om advies uit te brengen over *een ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF)*.

In zijn verzoek om advies verwijst de Minister naar de verplichte raadpleging van de Hoge Raad – in toepassing van artikel 54, 3de lid, van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen – voor elk koninklijk besluit dat wordt genomen in verband met de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

De Minister benadrukt het dringend karakter van de adviesaanvraag en verzoekt de Hoge Raad om een advies binnen een termijn van 30 dagen:

« Puis-je vous demander que votre Conseil rende son avis dans les 30 jours de la présente ? L'objectif est d'adopter au plus vite l'arrêté royal d'approbation dont question, et ce afin d'éviter une condamnation de la Belgique à payer des astreintes à l'Europe. »¹

2. Het voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit heeft als doel het bestaande reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF), zoals goedgekeurd via het koninklijk besluit van 18 juli 2017 tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF)², te vervangen.

De Nationale Raad van het BIBF heeft immers op 23 september 2020 het bestaande reglement van plichtenleer aangepast, en dit op grond van artikel 45/1, § 4, 1ste lid, van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen. Volgens dit artikel kan de Nationale Raad de voorschriften van plichtenleer nader uitwerken, aanpassen of vervolledigen; de voorschriften inzake de plichtenleer hebben echter slechts bindende kracht nadat zij door de Koning zijn goedgekeurd, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad. Dit is het voorwerp van het voor advies voorgelegd ontwerp van besluit.

De aanpassingen in het ontwerp ten opzichte van het bestaande reglement van plichtenleer zijn beperkt tot een wijziging van artikel 21 in verband met de zogenaamde onvereenigbaarheden en multidisciplinaire activiteiten van een externe boekhouder BIBF.

¹ Uittreksel uit het schrijven vanwege Minister CLARINVAL aan de Hoge Raad van 6 november 2020.

² Bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 14 augustus 2017.

3. De directe aanleiding voor de aanpassing van artikel 21 van het reglement van plichtenleer van het BIBF is het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 27 februari 2020 in de zaak C-384/18; dit dossier heeft betrekking op de multidisciplinaire activiteiten van boekhouders en de eventuele beperkingen hierop³.

Als gevolg van dit arrest heeft de Nationale Raad van het BIBF het artikel 21 van het bestaande reglement van plichtenleer geherformuleerd, teneinde de draagwijdte ervan te verduidelijken en tegemoet te komen aan de bezwaren die hierover door Europa zijn geuit.

4. Het verzoek om advies vanwege Minister CLARINVAL volgt op een eerder verzoek om advies vanwege de voormalige federale Minister van Middenstand, Zelfstandigen en KMO's, de heer Denis DUCARME, die op 29 april 2020 een aangepaste versie van het reglement van plichtenleer van het BIBF, zoals door de Nationale Raad van het BIBF op 1 april 2020 aangenomen, voor dringend advies aan de Hoge Raad had voorgelegd.

Hierover heeft de Hoge Raad op 26 mei 2020 een advies uitgebracht en aan de betrokken Minister overgemaakt.

Uit het schrijven van Minister CLARINVAL van 6 november 2020 kan afgeleid worden dat dit ontwerp van koninklijk besluit echter niet is kunnen gefinaliseerd worden, omdat er uit contacten met de Europese Commissie zou gebleken zijn dat het ontwerp niet voldeed aan de verwachtingen van Europa:

« Le 26 mai dernier, votre Conseil a déjà rendu un avis concernant un projet d'arrêté royal visant à approuver le code de déontologie de l'IPCF tel qu'il avait été modifié suite à une décision du Conseil national de l'IPCF du 1er avril 2020. Ce projet d'arrêté royal a été approuvé par le Conseil des ministres le 28 août 2020 mais a ensuite été bloqué à la demande du SPF Economie suite à une intervention de la Commission européenne. »⁴

Om die reden is het ontwerp dan ook opnieuw aangepast; het is deze aangepaste versie, zoals door Minister CLARINVAL op 6 november 2020 voor advies aan de Hoge Raad voorgelegd, die het voorwerp uitmaakt van onderhavig advies van de Hoge Raad.

5. Voor een goed begrip van het voorliggend verzoek om advies worden in bijlage 1 bij dit advies de opeenvolgende versies van het artikel 21 van het reglement van plichtenleer van het BIBF schematisch naast elkaar weergegeven (zowel de Nederlandstalige als de Franstalige versie).

³ HvJ (4de k.) 27 februari 2020, nr. C-384/18, ECLI:EU:C:2020:124. Meer in het bijzonder gaat het om het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (Vierde kamer) van 27 februari 2020 inzake de “Niet-nakoming – Artikel 49 VWEU – Diensten op de interne markt – Richtlijn 2006/123/EG – Artikel 25, leden 1 en 2 – Beperkingen op multidisciplinaire activiteiten van boekhouders”, met de procestaal in het Frans, beschikbaar op <http://curia.europa.eu/juris/>.

⁴ Uittreksel uit het schrijven vanwege Minister CLARINVAL aan de Hoge Raad van 6 november 2020.

B. Context van het voor advies voorgelegd ontwerp

6. In zijn verzoek om advies aan de Hoge Raad licht Minister CLARINVAL de omstandigheid dat de Nationale Raad van het BIBF genoodzaakt is geweest om het artikel 21 van het reglement van plichtenleer (opnieuw) aan te passen, als volgt toe:

« (...) les préoccupations et critiques de la Commission européenne portent sur ces deux premiers tirets du paragraphe 2 de l'article 21 tel qu'approuvé le 1er avril 2020.

Dans cette version du 1er avril, l'interdiction a priori d'exercer certaines activités pluridisciplinaires qui, par nature, sont jugées présenter des risques pour l'indépendance, l'impartialité ou le secret professionnel du professionnel, et qui se trouve dans la version approuvée par l'arrêté royal du 18 juillet 2017 toujours d'application, avait déjà été supprimée, la Cour de Justice de l'Union européenne ayant jugé cette interdiction disproportionnée. La version validée le 1er avril prévoyait que le professionnel reste bien entendu soumis à l'obligation de respecter ces principes d'indépendance, d'impartialité et de secret professionnel et doit veiller à prendre toutes les mesures nécessaires pour éviter les conflits d'intérêt et situations menaçant son indépendance, impartialité ou secret professionnel. Il est tenu d'informer les chambres de l'IPCF de l'exercice d'activités pluridisciplinaires un mois au plus tard après l'inscription de ces activités à la BCE. Les chambres ont la compétence pour vérifier ensuite si l'exercice de ces activités entre en conflit avec les principes d'indépendance, d'impartialité ou de secret professionnel. Le deuxième paragraphe visait à préciser les éléments à prendre en tout cas en considération lors de l'examen d'un dossier où l'exercice d'activités pluridisciplinaires s'avère problématique.

Les chambres n'effectueront un examen plus approfondi d'un dossier que si celui-ci suscite déjà des questions ou problèmes, à savoir dans les cas où il y a des indications qu'il y a un possible conflit d'intérêt ou problème d'indépendance, d'impartialité ou de respect du secret professionnel. La version du 1er avril n'avait pas pour objectif de viser toutes les activités pluridisciplinaires mais nous comprenons, sur base des préoccupations de la Commission européenne, que l'on peut le percevoir autrement et considérer que toutes les activités pluridisciplinaires sont visées.

La Commission européenne estime par ailleurs qu'une séparation complète entre les activités de comptabilité et les autres activités de service, tant sur le plan organisationnel que comptable, ne peut se justifier que dans des cas bien précis. Elle a aussi exprimé un doute sur l'interdiction pour le prestataire de services de mentionner, dans ses contacts avec le public, l'exercice d'activités pluridisciplinaires. Même si les éléments mentionnés dans les quatre points ne sont pris en compte que lors d'un contrôle a posteriori par les chambres, les comptables pourraient estimer qu'ils doivent en amont mettre en place des mesures pour éviter tout problème éventuel concernant les éléments repris dans les quatre tirets. Ce faisant, les comptables limiteraient à outrance leur possibilité de combiner d'autres activités avec leurs activités comptables, certainement parce que le point de vue éventuel des chambres concernant leur situation n'est pas connu. La Commission estime donc que la version du 1er avril est encore trop sévère.

L'exigence reprise dans ces deux premiers tirets ne peut s'appliquer de manière générale, même pour les activités susceptibles de présenter un conflit d'intérêt.

Tenant compte du fait:

- 1. que la Belgique doit se conformer à l'arrêt de la Cour de Justice et qu'à défaut elle pourrait être condamnée à de lourdes amendes ou astreintes, et que la Commission européenne doit, elle de son côté, veiller à ce que la Belgique se conforme à cet arrêt dans un délai raisonnable ;*
- 2. que le code de déontologie de l'IPCF est appelé à disparaître à court terme, l'objectif du nouvel Institut (ITAA) étant d'adopter un code de déontologie avec un socle commun pour tous les professionnels et certaines spécificités par activités exercées ;*

le Conseil national de l'IPCF a donc décidé d'adopter une nouvelle version de l'article 21 supprimant les deux tirets faisant l'objet de la discussion. »⁵

⁵ Uittreksel uit het schrijven vanwege Minister CLARINVAL aan de Hoge Raad van 6 november 2020.

C. Éénsluïdend advies van de Hoge Raad

7. De Hoge Raad ziet zich genoodzaakt om in onderhavig advies een aantal elementen van het nieuw wettelijk kader, zoals heden toepasselijk op de boekhoudkundige en fiscale beroepen, in herinnering te brengen, enerzijds wat bepaalde vormelijke aspecten betreft, en anderzijds op het vlak van de inhoud.

Daarnaast vestigt de Hoge Raad de aandacht van de Minister op de regelgeving in verband met de evenredigheidsbeoordeling en brengt hij, voor zover nodig, een aantal elementen van zijn advies van 26 mei 2020 in herinnering.

C.1. Nieuw wettelijk kader – vormelijk

8. Sinds 30 september 2020 is de organisatie van de boekhoudkundige en fiscale beroepen in België fundamenteel hertekend. De bestaande instituten IAB (Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten) en BIBF (Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten) zijn voortaan gefuseerd in één nieuw instituut, met name het Instituut van de Belastingadviseurs en de Accountants (afgekort IBA of – in het Engels - ITAA), en dit ingevolge de wet van 17 maart 2019 betreffende de beroepen van accountant en belastingadviseur.

Het koninklijk besluit van 11 september 2020 (*Belgisch Staatsblad*, 30 september 2020) heeft niet alleen de datum van inwerkingtreding van voormelde wet van 17 maart 2019 bepaald, maar heeft tevens voorzien in de opheffing van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen⁶ (dit in uitvoering van artikel 129 van de wet van 17 maart 2019).

Met andere woorden, sinds 30 september 2020 is de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen opgeheven en dus niet langer van toepassing.

9. De opheffing van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen heeft een aantal gevolgen, onder meer voor wat betreft de wettelijke basis van de opdracht van de Hoge Raad, alsook voor wat betreft de procedure voor de totstandkoming van het reglementair kader, toepasselijk op de economische beroepsbeoefenaars:

- a) Wat de Hoge Raad betreft, is de wettelijke basis voor zijn oprichting, opdracht, werking en samenstelling voortaan opgenomen in de artikelen 79 tot en met 84 van de wet van 17 maart 2019.

Dit impliceert dat de Hoge Raad voortaan zijn advies zal uitbrengen in toepassing van de wet van 17 maart 2019, en dus niet langer in toepassing van de wet van 22 april 1999 (artikel 54).

⁶ Met uitzondering van:

1° de artikelen 45/1, § 2, § 7, 3) tot en met 5) en §§ 8 tot en met 14;

2° het artikel 45/2;

3° het artikel 51, § 1, eerste lid, en § 2.

Onderhavig advies wordt dan ook geformuleerd in toepassing van artikel 80, 1ste lid van de wet van 17 maart 2019, en niet zozeer in toepassing van artikel 54, 3de lid van de wet van 22 april 1999, zoals vermeld in de adviesaanvraag van 6 november 2020 vanwege de Minister.

- b) Wat het wettelijk en reglementair kader, toepasselijk op de economische beroepsbeoefenaars betreft, vindt de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen evenmin verder toepassing.

Niettemin wordt in de aanhef van het voor advies voorgelegd ontwerp van besluit nog steeds verwezen wordt naar het artikel 45/1, § 4, eerste lid van de wet van 22 april 1999⁷ als rechtsgrond voor het ontwerp van besluit.

De Hoge Raad stelt zich de vraag in welke mate de verwijzing naar artikel 45/1, § 4, eerste lid, van de wet van 1999 als rechtsgrond van het voor advies voorgelegd ontwerp sinds 30 september 2020 nog wel pertinent is.

Meer nog, de vraag stelt zich of het sinds 30 september 2020 nog wel mogelijk is dat de voorschriften van plichtenleer worden uitgewerkt door het instituut en dat de goedkeuring ervan door de Koning gebeurt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad.

Deze werkwijze (die voortvloeit uit de wet van 22 april 1999, die inmiddels is opgeheven) is immers niet langer hernomen in de huidige wet van 17 maart 2019.

C.2. Nieuw wettelijk kader – inhoudelijk

10. Naast deze vormelijke vernieuwingen in de wet van 17 maart 2019, zijn er ook op inhoudelijk vlak een aantal fundamentele aanpassingen.

Zo zijn de algemene principes inzake de plichtenleer, toepasselijk op de ITAA-leden, voortaan in de wet van 17 maart 2019 zelf opgenomen, meer in het bijzonder in de artikelen 36 tot 54.

De wetgever heeft de Koning gemachtigd om de specifieke maatregelen vast te leggen met betrekking tot de deontologie en de maatregelen om de onafhankelijkheid te verzekeren, na advies van de Raad van het instituut (artikel 36, § 2 van de wet):

Artikel 36.

(...)

§2. De Koning legt na advies van de Raad van het Instituut de specifieke maatregelen vast met betrekking tot de deontologie en de maatregelen om de onafhankelijkheid te verzekeren.

⁷ Dit artikel luidt als volgt: § 4. *De Nationale Raad kan de voorschriften van de plichtenleer nader uitwerken, aanpassen of vervolledigen en stelt het stagereglement op. De voorschriften inzake de plichtenleer en het stagereglement hebben slechts bindende kracht nadat zij door de Koning zijn goedgekeurd, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad.*

*De Raad van het Instituut brengt zijn advies uit binnen de drie maanden na ontvangst van de adviesaanvraag over het ontwerp, zo niet wordt de Raad van het Instituut geacht geen opmerkingen op het ontwerp te hebben.
Deze regels zijn in voorkomend geval verschillend naargelang de persoon zijn activiteiten uitoefent als zelfstandige of onder een ander statuut en voor de personen bedoeld in artikel 23.*

Wat in het bijzonder de zogenaamde onverenigbaarheden betreft, luidt artikel 48 van de wet van 17 maart 2019 als volgt:

Afdeling 8. – Onverenigbaarheden en belangenconflicten

Artikel 48.

*Het is de persoon die in het openbaar register is ingeschreven met een hoedanigheid niet toegestaan om activiteiten uit te oefenen of daden te stellen die onverenigbaar zijn met de onafhankelijkheid van zijn hoedanigheid.
Het is hem niet toegestaan om opdrachten te aanvaarden onder voorwaarden die een objectieve uitvoering daarvan in het gedrang zouden brengen of een belangenconflict zouden teweegbrengen.*

De Koning kan, na advies van de Raad van het instituut, de nadere regels met betrekking tot de onverenigbaarheden met het beroep en de uitzonderingen hierop vaststellen:

Artikel 49.

*De Koning kan, na advies van de Raad van het Instituut, de nadere regels vaststellen met betrekking tot de onverenigbaarheden met het beroep en de uitzonderingen hierop.
De Raad van het Instituut brengt zijn advies uit binnen de drie maanden na ontvangst van de adviesaanvraag over het ontwerp, zo niet wordt de Raad van het Instituut geacht geen opmerkingen op het ontwerp te hebben.*

Ingevolge de inwerkingtreding van de wet van 17 maart 2019 op 30 september 2020, zijn het dus voortaan deze nieuwe wettelijke voorschriften inzake de plichtenleer (met inbegrip van de zogenaamde onverenigbaarheden) die toepasselijk zijn op de ITAA-leden.

11. Het is de Hoge Raad niet bekend in welke mate deze nieuwe wettelijke voorschriften in verband met de plichtenleer reeds besproken zijn met de Europese instanties.

In elk geval lijkt het geen twijfel dat deze nieuwe wettelijke bepalingen voorrang hebben op de voorschriften vastgelegd in een uitvoeringsbesluit, *in casu* het koninklijk besluit van 18 juli 2017 tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het BIBF.

In afwachting van een nieuw besluit, zouden de voorschriften uit bestaande uitvoeringsbesluiten (genomen in uitvoering van de vroegere wet van 22 april 1999), weliswaar gehandhaafd kunnen blijven — maar enkel en alleen voor zover deze bepalingen niet strijdig zijn met de nieuwe wettelijke bepalingen.

12. Met het oog op rechtszekerheid en duidelijkheid, is het volgens de Hoge Raad noodzakelijk dat spoedig werk wordt gemaakt van een uitvoeringsbesluit met de nadere regels in verband met de onverenigbaarheden en de uitzonderingen hierop, in uitvoering van het nieuw kader van de wet van 17 maart 2019 (artikel 49).

Hierin kan de regeling voor de multidisciplinaire activiteiten beter afgestemd worden op de Europese verwachtingen, zoals onder meer geformuleerd in het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 27 februari 2020 in de zaak C-384/18.

Het uitwerken van een nieuw koninklijk in uitvoering van artikel 49 van de wet van 17 maart 2019 verdient volgens de Hoge Raad de voorkeur, eerder dan een bestaand koninklijk besluit, genomen in uitvoering van de vorige en inmiddels opgeheven wet van 1999, aan te passen.

Deze werkwijze dringt zich des te meer op, aangezien in het voor advies voorgelegd ontwerp van plichtenleer nog steeds verwezen wordt naar de Uitvoerende Kamers, terwijl deze instanties enkel nog voortbestaan met het oog op een overgangsregeling inzake stage en tucht.

C.3. Evenredigheidsbeoordeling

13. De Hoge Raad veroorlooft zich de aandacht van de Minister te vestigen op de recente wet van 27 oktober 2020 betreffende een evenredigheidsbeoordeling voorafgaand aan de invoering of de wijziging van een beroepsreglementering, zoals verschenen in het *Belgisch Staatsblad* van 13 november 2020.

Voortaan zal - voorafgaandelijk aan de invoering of de wijziging van een beroepsreglementering - telkens een verplichte evenredigheidsbeoordeling moeten worden verricht.

De Hoge Raad houdt zich hiervoor ter beschikking van de Minister.

C.4. Aandachtspunten uit het advies van de Hoge Raad van 26 mei 2020

14. In zoverre de Minister toch verder wenst te gaan met het ontwerp van besluit, zoals voor advies voorgelegd, houdt de Hoge Raad eraan een aantal van zijn bemerkingen, geformuleerd in zijn advies van 26 mei 2020 ten aanzien van het vorig ontwerp van besluit, hierna in herinnering te brengen:

(...)

ii) Interne maatregelen/procedures én controle achteraf als hoeksteen voor het voeren van multidisciplinaire activiteiten

14. De Hoge Raad vestigt de aandacht van de Minister op het feit dat uit het arrest van het Hof van Justitie van 27 februari 2020 in de zaak C-384/18 uitdrukkelijk blijkt dat het invoeren van interne

kwaliteitscontrolemechanismen en risicobeoordelingsmaatregelen bij ondernemingen met multidisciplinaire activiteiten, alsook een controle achteraf, als doeltreffend alternatief worden beschouwd, eerder dan een absoluut verbod op multidisciplinaire activiteiten.

*Hiermee wordt het **belang van een effectief en efficiënt toezicht op de activiteiten van de beroepsbeoefenaars, alsook van de kwaliteitstoetsing en de tuchthandhaving** eens te meer onderstreept.*

Vanuit zijn wettelijke opdracht om erop toe te zien dat het algemeen belang en de vereisten van het maatschappelijk verkeer worden in acht genomen, dringt de Hoge Raad er bij de bevoegde Ministers nogmaals op aan om hieraan de nodige aandacht te besteden.

Niet alleen moet op het niveau van het Instituut gewaarborgd worden dat voldoende middelen zullen besteed worden aan een geloofwaardig, professioneel en zichtbaar toezichts-, kwaliteitstoetsing- en tuchtsysteem, maar ook op het niveau van de kantoren moeten de nodige gedragslijnen en procedures worden opgelegd om te garanderen dat de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid en het beroepsgeheim niet in gevaar komen ingeval van het verrichten van multidisciplinaire activiteiten.

iii) Transparantie omtrent de “a posteriori”-beoordeling

15. *In het voor advies voorgelegd ontwerp van besluit wordt voorgesteld om a posteriori te beoordelen of een externe boekhouder BIBF bij het uitoefenen van multidisciplinaire activiteiten, de vereiste waarborgen inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid en beroepsgeheim wel degelijk naleeft (voorgesteld artikel 21, eerste lid).*

Hij dient elke multidisciplinaire activiteit, naast zijn beroepswerkzaamheid als extern boekhouder BIBF, aan te melden bij de bevoegde Kamer, binnen een maand na zijn inschrijving voor die activiteit bij de Kruispuntbank van Ondernemingen (voorgesteld artikel 21, derde lid).

De criteria waarmee bij de a posteriori-beoordeling zal rekening gehouden worden, zijn opgesomd in het voorgesteld artikel 21, tweede lid:

- *de multidisciplinaire activiteiten zijn volledig gescheiden van de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF;*
- *elke verwijzing naar de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF wordt vermeden;*
- *er mag geen verwarring kunnen ontstaan bij de cliënten betreffende de kwaliteitswaarborgen die gelden voor de verschillende beroepsactiviteiten;*
- *het risico op belangconflict tussen de verschillende activiteiten wordt voorkomen.*

*Volgens de Hoge Raad verdient het **aanbeveling dat deze a posteriori-beoordeling een zekere transparantie vertoont**. Zo bijvoorbeeld zouden de Kamers omtrent hun werkzaamheden op het vlak van de a posteriori-beoordelingen jaarlijks (op geanonimiseerde wijze) verslag kunnen uitbrengen bij de Raad van het Instituut, en kan deze rapportering vervolgens opgenomen worden in het jaarverslag van het Instituut.*

Dergelijke transparantie heeft niet alleen een pedagogische meerwaarde voor de beroepsbeoefenaars zelf, maar laat ook cliënten en het maatschappelijk verkeer toe zich ervan te vergewissen op welke wijze de a posteriori-beoordeling verloopt.

16. (...)

17. Volledigheidshalve merkt de Hoge Raad nog op dat het in toepassing van het reglement van plichtenleer van 2013 en dat van 2017 voor de externe boekhouders BIBF mogelijk was om, weliswaar op schriftelijk verzoek, multidisciplinaire activiteiten te verrichten.

Bij gebrek aan transparantie hieromtrent, heeft de Hoge Raad geen zicht op hoeveel dergelijke verzoeken bij de bevoegde Kamers zijn ingediend, en evenmin in hoeveel gevallen dergelijk verzoek is ingewilligd of geweigerd.

Bijgevolg is het moeilijk in te schatten in welke mate er nood zou zijn aan een **overgangsbepaling**, teneinde de beroepsbeoefenaars die nu reeds de toelating hebben gekregen om multidisciplinaire activiteiten te verrichten, in staat te stellen de nodige maatregelen te nemen met het oog op het naleven van de waarborgen inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid en beroepsgeheim.

iv) Toepasselijkheid van bepaalde deontologische voorschriften op multidisciplinaire activiteiten

18. In de mate dat de externe boekhouder BIBF ook multidisciplinaire activiteiten mag uitoefenen, voor zover zijn onafhankelijkheid, onpartijdigheid en beroepsgeheim niet in gevaar komen, stelt zich de vraag of de beroepsbeoefenaar (natuurlijke persoon of rechtspersoon) voor deze multidisciplinaire activiteiten al dan niet onderworpen blijft aan bepaalde deontologische voorschriften.

Zo bijvoorbeeld kan men zich afvragen of de externe boekhouder BIBF ertoe gehouden is een opdrachtbrief op te maken voor zijn multidisciplinaire activiteiten. Artikel 49/1 van de wet van 22 april 1999, alsook artikel 11, § 1, van het reglement van plichtenleer verplichten de externe boekhouder BIBF er immers toe een opdrachtbrief op te maken voorafgaand aan de uitvoering van “iedere prestatie” of “enige prestatie” (in het Frans “*préalablement à l’exécution de toute prestation*”).

Een ander voorbeeld betreft het verbod op commissie- of makelaarslonen of resultaatgebonden honoraria (artikel 13 van het reglement van plichtenleer), of nog de verzekeringsplicht (artikel 14 van het reglement van plichtenleer).

De Hoge Raad is van oordeel dat, **in het belang van het beroep alsook in het algemeen belang én met het oog op rechtszekerheid, duidelijkheid zou moeten verstrekt worden omtrent de deontologische voorschriften die ook toepasselijk zijn ingeval de externe boekhouder BIBF multidisciplinaire activiteiten verricht**, zowel als natuurlijke persoon als in de schoot van een rechtspersoon, **en dit uiteraard met naleving van het Europese rechtskader** (onder meer de dienstenrichtlijn).

*

* *

Bijlage 1. Opeenvolgende versies van het artikel 21 van het reglement van plichtenleer van het BIBF

<p>VROEGERE VERSIE (van 2013 tot 2017)</p> <p>Reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF) (goedgekeurd via Koninklijk besluit van 22 oktober 2013, B.S. 21 november 2013)</p>	<p>HUIDIGE VERSIE (sinds 2017)</p> <p>Reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF) (goedgekeurd via Koninklijk besluit van 18 juli 2017, B.S. 14 augustus 2017)</p>	<p>ONTWERP</p> <p><u>voor advies voorgelegd door Minister DUCARME op 29 april 2020 (aangenomen door de Nationale Raad van het BIBF op 1 april 2020)</u></p> <p><u>Advies Hoge Raad op 26 mei 2020</u></p>	<p>ONTWERP</p> <p><u>voor advies voorgelegd door Minister CLARINVAL op 6 november 2020 (aangenomen door de Nationale Raad van het BIBF op 23 september 2020)</u></p>
<p>Artikel 21</p>	<p>Artikel 21</p>	<p>Artikel 21</p>	<p>Artikel 21</p>
<p>§ 1. Het beroep van extern boekhouder BIBF is onverenigbaar met elke ambachtelijke, landbouw- of handelsactiviteit welke rechtstreeks of onrechtstreeks, individueel of in verenigings- of vennootschapsverband als zaakvoerder, bestuurder, bedrijfsleider of werkend vennoot op zelfstandige basis wordt uitgeoefend.</p>	<p>§ 1. Behoudens voor de activiteiten vermeld in paragraaf 2, wordt de uitoefening, als natuurlijke persoon of als rechtspersoon, van multidisciplinaire activiteiten toegestaan, op schriftelijk verzoek van een extern boekhouder BIBF, voor zover de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van het lid niet in gevaar komen.</p>	<p>De uitoefening, als natuurlijke persoon of als rechtspersoon, van multidisciplinaire activiteiten door een extern boekhouder BIBF is toegestaan voor zover de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid en het beroepsgeheim van de externe boekhouder BIBF niet in gevaar komen.</p>	<p>De uitoefening, als natuurlijke persoon of als rechtspersoon, van multidisciplinaire activiteiten door een extern boekhouder BIBF is toegestaan voor zover de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid en het beroepsgeheim van de externe boekhouder BIBF niet in gevaar komen.</p>
<p>§ 2. Behoudens voor de activiteiten vermeld in § 3 kunnen de Kamers op voorafgaandelijk en schriftelijk verzoek van een extern boekhouder BIBF, van deze bepaling afwijken voor zover de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van het lid niet in het</p>		<p>Bij de a posteriori beoordeling van de naleving door de externe boekhouder BIBF van de in het eerste lid bedoelde waarborgen, houden de tuchtinstanties rekening met volgende criteria:</p>	<p>Bij de a posteriori beoordeling van de naleving door de externe boekhouder BIBF van de in het eerste lid bedoelde waarborgen, houden de tuchtinstanties de bevoegde Kamers rekening met volgende criteria:</p>

<p>gevaar kan gebracht worden en voor zover deze activiteit bijkomstig is. Deze beslissing is steeds herroepbaar door de Kamers.</p> <p>De Raad kan bovendien steeds via een algemene richtlijn afwijkingen voorzien voor bepaalde ambachtelijke, landbouw of handelsactiviteit andere dan deze vermeld in § 3 . De Raad kan tevens richtlijnen bepalen waarbij de onverenigbaarheden tijdelijk niet van toepassing zijn bij erfopvolging. De externe boekhouder BIBF, die onder de door de Raad vastgestelde richtlijnen valt, dient de Kamer hiervan schriftelijk op de hoogte te brengen.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - dat deze multidisciplinaire activiteiten organisatorisch en boekhoudkundig volledig gescheiden zijn van de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF, waarbij, met het oog op het informeren van de cliënt, afzonderlijke berekeningen gemaakt worden voor de werkelijke kosten van iedere dienst enerzijds en voor de totaalkosten van de diensten anderzijds; - dat in zijn contacten met het publiek bij de uitoefening van deze multidisciplinaire activiteiten elke verwijzing naar de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF vermeden wordt; - dat er geen verwarring kan ontstaan bij de cliënten betreffende de kwaliteitswaarborgen die gelden voor de verschillende beroepsactiviteiten; - dat het risico op belangenconflicten tussen de verschillende activiteiten voorkomen worden. 	<p>— dat deze multidisciplinaire activiteiten organisatorisch en boekhoudkundig volledig gescheiden zijn van de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF, waarbij, met het oog op het informeren van de cliënt, afzonderlijke berekeningen gemaakt worden voor de werkelijke kosten van iedere dienst enerzijds en voor de totaalkosten van de diensten anderzijds;</p> <p>— dat in zijn contacten met het publiek bij de uitoefening van deze multidisciplinaire activiteiten elke verwijzing naar de beroepswerkzaamheden als extern boekhouder BIBF vermeden wordt;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dat er geen verwarring kan ontstaan bij de cliënten betreffende de kwaliteitswaarborgen die gelden voor de verschillende beroepsactiviteiten; - dat het risico op belangenconflicten tussen de verschillende activiteiten voorkomen worden.
--	--	--	--

<p>§ 3. Volgende beroepsactiviteiten worden geacht steeds de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de externe boekhouder in het gedrang te brengen: de activiteiten van verzekeringsmakelaar of –agent, deze van vastgoedmakelaar uitgezonderd de syndicusactiviteit, en alle bancaire activiteiten en activiteiten van financiële dienstverlening waarvoor de inschrijving bij de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA) vereist is.</p>	<p>§ 2. Volgende beroepsactiviteiten, uitgeoefend als natuurlijk persoon of als rechtspersoon, worden altijd beschouwd als activiteiten die de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de externe boekhouder BIBF in het gedrang brengen: de activiteiten van verzekeringsmakelaar of –agent, deze van vastgoedmakelaar uitgezonderd de syndicusactiviteit, alsook alle bancaire activiteiten en activiteiten van financiële dienstverlening waarvoor de inschrijving bij de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten vereist is.</p>	<p>De externe boekhouder BIBF meldt elke multidisciplinaire activiteit naast zijn beroepswerkzaamheid als extern boekhouder BIBF aan bij de bevoegde Kamer binnen een maand na zijn inschrijving voor die activiteit bij de Kruispuntbank van Ondernemingen.</p>	<p>De externe boekhouder BIBF meldt elke multidisciplinaire activiteit naast zijn beroepswerkzaamheid als extern boekhouder BIBF aan bij de bevoegde Kamer binnen een maand na zijn inschrijving voor die activiteit bij de Kruispuntbank van Ondernemingen.</p>
--	---	--	--

VERSION PRECEDENTE	VERSION ACTUELLE	PROJET	PROJET
Code de déontologie de l'Institut professionnel des Comptables et Fiscalistes agréés (IPCF) (arrêté royal du 22 octobre 2013 portant approbation du code de déontologie, M.B. 21 novembre 2013)	Code de déontologie de l'Institut professionnel des Comptables et Fiscalistes agréés (IPCF) (arrêté royal du 18 juillet 2017 portant approbation du code de déontologie, M.B. 14 août 2017)	<p align="center"><u>soumis pour avis par le Ministre DUCARME le 29 avril 2020 (adopté par le Conseil national de l'IPCF le 1er avril 2020)</u></p> <p align="center"><u>Avis du Conseil supérieur du 26 mai 2020</u></p>	<p align="center"><u>soumis pour avis par le Ministre CLARINVAL le 6 novembre 2020 (adopté par le Conseil national de l'IPCF le 23 septembre 2020)</u></p>
Article 21	Article 21	Article 21	Article 21
§ 1er. La profession de comptable IPCF externe est incompatible avec toute activité artisanale, agricole ou commerciale, qu'elle soit exercée directement ou indirectement, individuellement ou en association ou en société, comme indépendant, en tant que gérant, administrateur, dirigeant d'entreprise ou associé actif.	§ 1er. Sous réserve des activités visées au paragraphe 2, l'exercice d'activités pluridisciplinaires, en tant que personne physique ou en tant que personne morale, est autorisé par les Chambres, sur demande écrite d'un comptable IPCF externe, pour autant que l'indépendance et l'impartialité du membre ne soient pas mises en péril.	L'exercice d'activités pluridisciplinaires par un comptable IPCF externe, en tant que personne physique ou en tant que personne morale, est autorisé pour autant que l'indépendance, l'impartialité et le secret professionnel du comptable IPCF externe ne soient pas mis en danger.	L'exercice d'activités pluridisciplinaires par un comptable IPCF externe, en tant que personne physique ou en tant que personne morale, est autorisé pour autant que l'indépendance, l'impartialité et le secret professionnel du comptable IPCF externe ne soient pas mis en danger.
§ 2. Hormis pour les activités mentionnées au § 3, les Chambres peuvent, sur demande préalable et écrite d'un comptable IPCF externe, déroger à cette règle pour autant que l'indépendance et l'impartialité du membre ne soient pas mises en péril et que cette activité soit accessoire.		Lors de l'appréciation a posteriori du respect par le comptable IPCF externe des conditions mentionnées à l'alinéa 1er, les instances disciplinaires tiennent compte des critères suivants : - que, tant sous l'angle	Lors de l'appréciation a posteriori du respect par le comptable IPCF externe des conditions mentionnées à l'alinéa 1er, les instances disciplinaires Chambres compétentes tiennent compte des critères suivants : que, tant sous l'angle

<p>Cette décision est toujours révocable par les chambres.</p> <p>Le Conseil peut en outre toujours prévoir des dérogations via une directive générale pour certaines activités du secteur artisanal, agricole ou commercial, autres que celles mentionnées au § 3. Le Conseil peut également déterminer des directives en vertu desquelles les incompatibilités ne sont temporairement pas d'application en cas de succession. Le comptable IPCF externe, qui tombe sous le couvert des directives fixées par le Conseil, doit en informer la Chambre par écrit.</p>		<p>organisationnel que comptable, ces activités pluridisciplinaires soient complètement distinctes des activités professionnelles exercées en tant que comptable IPCF externe, raison pour laquelle, en vue d'informer le client, des calculs distincts sont effectués pour les coûts réels de chaque service, d'une part, et pour les coûts totaux des services, d'autre part ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - que dans ses contacts avec le public dans l'exercice de ces activités pluridisciplinaires, toute référence à ses activités professionnelles en tant que comptable IPCF externe soit évitée ; - qu'il ne puisse y avoir de confusion dans le chef des clients quant aux garanties de qualité applicables aux différentes activités professionnelles ; - que les risques de conflits d'intérêts entre les différentes activités soient évités. 	<p>organisationnel que comptable, ces activités pluridisciplinaires soient complètement distinctes des activités professionnelles exercées en tant que comptable IPCF externe, raison pour laquelle, en vue d'informer le client, des calculs distincts sont effectués pour les coûts réels de chaque service, d'une part, et pour les coûts totaux des services, d'autre part ;</p> <p>que dans ses contacts avec le public dans l'exercice de ces activités pluridisciplinaires, toute référence à ses activités professionnelles en tant que comptable IPCF externe soit évitée ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - qu'il ne puisse y avoir de confusion dans le chef des clients quant aux garanties de qualité applicables aux différentes activités professionnelles ; - que les risques de conflits d'intérêts entre les différentes activités soient évités.
---	--	---	---

<p>§ 3. Les activités professionnelles suivantes sont quant à elles toujours considérées comme mettant en péril l'indépendance et l'impartialité du comptable externe : celles de courtier ou d'agent d'assurance, celles d'agent immobilier sauf l'activité de syndic et toutes les activités bancaires et les activités de services financiers pour lesquelles l'inscription auprès de l'Autorité des Services et Marchés Financiers (FSMA) est requise.</p>	<p>§ 2. Les activités professionnelles suivantes, qu'elles soient exercées en tant que personne physique ou en tant que personne morale, sont toujours considérées comme mettant en péril l'indépendance et l'impartialité du comptable IPCF externe : celle de courtier ou d'agent d'assurances, celle d'agent immobilier, sauf l'activité de syndic, ainsi que toutes les activités bancaires et toutes les activités de services financiers pour lesquelles l'inscription auprès de l'Autorité des Services et Marchés Financiers est requise.</p>	<p>Le comptable IPCF externe mentionne à la Chambre compétente toute activité pluridisciplinaire qu'il exerce en parallèle à son activité professionnelle de comptable IPCF externe, dans le mois de son inscription pour cette activité à la Banque-Carrefour des Entreprises.</p>	<p>Le comptable IPCF externe mentionne à la Chambre compétente toute activité pluridisciplinaire qu'il exerce en parallèle à son activité professionnelle de comptable IPCF externe, dans le mois de son inscription pour cette activité à la Banque-Carrefour des Entreprises.</p>
--	---	---	---